

יד ע"א-ב. שריפת תרומה שנטמאה

לאחר עדותו של רבי חנינא סגן הכהנים שלא נמנעו מלשרוף בשר טמא ולהגדיל את טומאתו בשעת השריפה מ"שלישי" ל"שני". מוסיף רבי עקיבא עדות דומה, שלא נמנעו הכהנים לשרוף שמן תרומה בנר שהינו טמא, ולטמא מ"שלישי", ל"שני" (רש"י ד"ה "נוקמה בנר" מדגיש את ההבדל הגדול בין: שמן קודש שמיועד למנחות, ולכן אס נטמא נשרף בקודש בבית הדשן, לעומת שמן תרומה שנטמא שמותר לכהנים בהנאה, כדי בהסקת תבשילים (יבמות עד ע"א)).

לכן הגמרא מחלקת בשני אופנים את חידושו של רבי עקיבא: א. רבי יהודה: בנר של מתכת. ב. לא חששו להפוך "פסול" ל"טמא" (אדם או כלים בדרגה שטמא ומטמא אחרים ניקרא "טמא". ואם הינו טמא, אך אינו מטמא אחרים (לדו' שלישי בתרומה) נקרא "פסול"). רבא לומד מהמקרה שרבי עקיבא עוסק בו שלדידו משקים מטמאים מדאו'.

משנתנו

הוסיף רבי עקיבא ואמר: מימיהם של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל בטבול יום (הטמא טבול מותר מיד לנגוע בחולין, וכל עוד לא שקעה השמש נקרא "טבול יום", וטמא כ"שני לטומאה" שנגיעתו מטמאה תרומה וקדשים להפכם ל"שלישי לטומאה") בנר (שהינו "ראשון לטומאה" מפני) שנטמא בטמא מת, אף על פי שמוסיפין טומאה על טומאתו (שהשמן נהפך מ"שלישי" ל"שני").

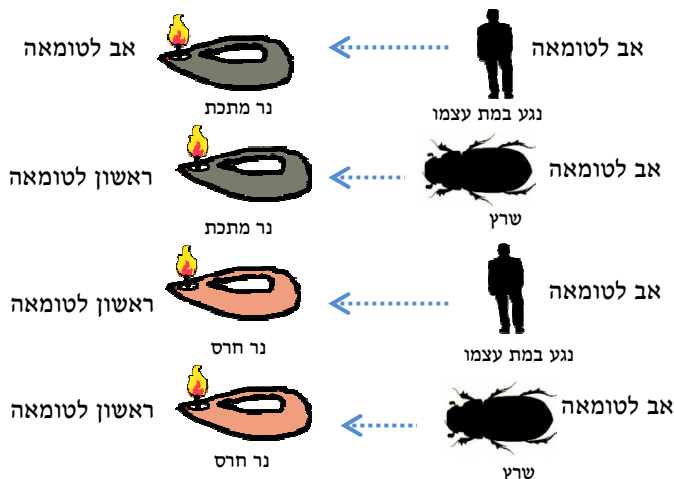

הנר שנגע ב"אב לטומאה" נעשה "ראשון לטומאה", השמן תרומה שנגע ב"שני לטומאה" נעשה "שלישי לטומאה", ומה חידוש בדברי רבי עקיבא בכך שיודלק השמן בנר ובכך השמן יהיה "שני לטומאה"? הרי אנו יודעים זאת מעדותו של רבי חנינא שלא חששו לכך.

רב יהודה: רבי עקיבא דיבר בנר של מתכת, שמגזירת הכתוב מתכת דינה כנוגע באבי אבות הטומאה, והינה "אב הטומאה", כנלמד מהפסוק "בְּחֹלֶל חָרֵב אוּ בְּמֵת... טָמֵא שְׂבַעֲתָ יָמִים" (במדבר יט, טז). ולכן השמן הנשפך לנר נטמא מ"שלישי לטומאה" ל"ראשון לטומאה", וחידוש רבי עקיבא אפילו הכי לא חששו.

מדוע רב יהודה נצרך להעמיד את עדותו של ר"ע בנר של מתכת? הרי גם אם נעמיד בדבריו בנר של חרס (שהינו "ראשון לטומאה") יש חידוש על פני עדותו של רבי חנינא. רבי חנינא עסק בקדשים (שיש עד רביעי לטומאה), וחידוש שלא חששו להפוך שלישי לשני, ששניהם נחשבים "טמאים", לעומת רבי עקיבא בפשט חידוש שאפילו בתרומה (שיש עד שלישי לטומאה) לא חששו להפוך שלישי לשני, ולמעשה שינו את השמן מ"פסול" (שלישי, שלא מטמא) ל"טמא" (שני שמטמא).

רב יהודה התקשה מדוע רבי עקיבא אמר במשנה "נר שנטמא בטמא מת", הוא יכל לשנות במידה שווה "נר שנטמא בשרץ"? אלא, רק בנר של מתכת יש הבדל בין שתי האפשרויות, שהנר נעשה אב לטומאה במגע עם אב לטומאה, לעומת הנר שנגע בשרץ הינו ראשון לטומאה (לעומת זאת בנר של חרס, בין נגע בטמא במת לבין שרץ בשניהם הנר הינו ראשון לטומאה). לכן העמיד רבי יהודה את דברי רבי עקיבא בנר של מתכת.

רבא: אם החידוש של רבי עקיבא שניתן לטמא את השמן שהינו פסול ולא חששו לטמא ע"י הנר מ"שלישי" ל"ראשון" (בין לפני ובין אחרי "הטימא" דין השמן זהה - פסול), זה כחידושו של רבי חנינא (שלא חששו לפסול בשר), ואין "הוספה" בדברי רבי עקיבא! משמע שרבי עקיבא סובר שמשקין מטמאים אחרים מדאו', וחידושו שלמרות שראשון מטמא משקין אחרים מותר לטמא "שלישי" ל"ראשון".

שם סובר ר"ע שמשקין מטמאים מדרבנן, והחידוש של רבי עקיבא שניתן לטמא מ"שלישי" ל"ראשון" שמטמא אחרים מדרבנן?

כל הפוסל את התרומה (כל דבר בדרגת שני לטומאה, שעושה שלישי לטומאה בתרומה) - מטמא משקין להיות תחילה (מגזירת חכמים להיות ראשון לטומאה, ויותר מהמטמא אותם שהוא שני לטומאה), חוץ מטבול יום (מפני שטבל לטהרתו טומאתו פחותה - עושה את המשקין להיות רק שלישי לטומאה).

מדברי חכמים במשקין אף ראשון או שני לטומאה עושים את המשקין ראשון לטומאה.

אם ר"ע סבר משקין מטמאין מדרבנן - יכל להביא את דבריו במקרה של טומאת ראשון ושני שאף הם מטמאין מדרבנן (ועושים ראשון לטומאה, כ"ל מהמשנה בפרה), אלא מכך שהעמיד במשנה דווקא באב הטומאה שעושה ראשון לטומאה - סובר מדאו' משקה ראשון (השמן בנר) עושה שני.

פרה פ"ח מ"ז